

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1093

צו תשפ"ב | השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

"יהודי" עם "ימיני" – שילוב כוחות בדרך לגאולה

בית מקדש - מחבר בין בני רחל לבני לאה

מקום המקדש – מחבר את יהודה ובנימין

440 שנה עברו מאז שנכנסו בני ישראל לארץ ישראל עד שמצאו את "המקום אשר יבחר ה'". דוד המלך הצליח, כי הוא הבין כי זה מקום שמחבר את נחלות יהודה ובנימין. ש"גמירי דסנהדרין בחלקו דיהודה ושכינה בחלקו דבנימין" (זבחים נד ע"ב).

בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה - הַר הַבַּיִת; בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין - בַּיִת קֹדֶשׁ

הַקֹּדֶשִׁים

הגמרא מפרטת את החיבור: מִה הָיָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה - הַר הַבַּיִת, הַלְשָׁכוֹת וְהַעֲזָרוֹת. וּמִה הָיָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין - אוֹלָם, וְהֵיכַל, וּבֵית קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים. וְרִצּוּעָה הָיְתָה יוֹצֵאָה מִחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה וְנִכְנְסָתָ לְחֶלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, וְכֵן הָיָה מְזַבֵּחַ בְּנֵי. וּבְנֵימִין הַצַּדִּיק הָיָה מְצַטְעֵר עֲלֶיהָ לְבַלְעָהּ בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר "חֲפָף עָלָיו כָּל הַיּוֹם". לְפִיכֵף זָכָה בְּנֵימִין הַצַּדִּיק וְנִעֲשְׂהָ אֲשֶׁר־יִזְכֶּן לְגְבוּרָה" (אושפיזין לגבורה - מארח את השכינה בנחלתו) וזה שנאמר "לְבֵנֵינוּ אָמַר יְיָ הוֹי יִשְׁכֵּן לְבַתָּח עָלָיו חֲפָף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין פְּתָפוּי שִׁכּוֹן" (דברים פרק לג, יב. יזמא יב.).

קנאת ביתך אכלתני

הקליפה מתנגדת לחיבור הזה, ועל כן דואג האדומי, שהיה ראש סנהדרין מצד אחד ושייך לקליפה מצד שני, מתקנא בדוד, כדכתיב "כי קנאת ביתך אכלתני", והחל להעליל עליו שהוא לא ראוי לבוא בקהל. הוא הבין כי מציאת המקום היא סימן למלכות שמאחדת את עם ישראל ומביאה לו את כל המעלות שרשומות לעיל (בן יהוידע זבחים נד ע"ב). על הכוח העצום בחיבור הכוחות הללו ועל הסכנה שבהפרדת השבטים הללו אפשר ללמוד משמעיו בן גרא וחיבורו למלכות בית דוד.

מרדכי - שילוב של יהודה ובנימין

איש יהודי עם איש ימיני

מרדכי הוא שילוב הכוחות של שבט יהודה ושבט בנימין. הוא נקרא גם "איש יהודי" וגם "איש ימיני". הגמרא מלמדת על חמש דרכים שבהן מתקיים השילוב הזה. ההסבר הראשון הוא שמרדכי אימץ את התכונות של שבט יהודה ושל שבט בנימין "מִכְתָּר בְּנִימוֹסוֹ הָיָה". ההסבר השני ש"אָבִיו מִבְּנֵימִין, וְאָמֵנו מִיְהוּדָה".

ההסבר השלישי - שמרדכי היה משבט בנימין, אבל גם שבט יהודה תרם את חלקו להולדת מרדכי בכך שהבין את הערך הגדול של תכונות השבט שעתידות להופיע במרדכי היהודי. על כן דוד המלך ויתר לשמעיו בן גרא על מרידתו ומשאיר אותו בחיים כדי שיעמיד צאצאים ויפיע אורו של מרדכי וכו' (מגילה יב ע"א).

שילוב בני רחל ובני לאה בגאולה השלמה

שילוב הכוחות שבין בני רחל לבני לאה הוא זה שהביא את הגאולה בפורים, והוא שביא את הגאולה העתידה. על השילוב הזה מתנבא יחזקאל בחיבור שני העצים שאחד הוא "יהודה ולבני ישראל חֲבָרִיו" והשני הוא "לְיוֹסֵף עֵץ אֶפְרַיִם וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲבָרִיו".

החיבור הוא ברכה שמתגלה בתפקיד המרכזי של עם ישראל, החל בעלייה ובניין הארץ, המשך באחדות העם, בהפסקת עבודה זרה, בטיהור עם ישראל, שלום ובית מקדש "וְיִדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי הוֹי מְקַדֵּשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּהִיְוֹת מְקַדְשֵׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם" (יחזקאל לו, ועיין שם).

רחל ולאה = מרדכי

כל המעלות הללו מתחילות להתגלות בימי מרדכי ובבית השני, שנאמר "כִּי גָדוֹל מְרַדְכֵי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְשָׁמְעוּ הוֹלְךָ בְּכָל הַמְּדִינוֹת כִּי הָאִישׁ מְרַדְכֵי הוֹלְךָ וְגָדוֹל" (אסתר ט ד). ובבית השני נאמר "וְהִרְעַשְׁתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם וְנָבְאוּ תְּמִידָת כָּל הַגּוֹיִם וּמְלֹאֲתֵי אֶת הַבַּיִת הָיָה כְּבוֹד אָמַר ה' צְבָאוֹת" (חגי ב ז). והביא החתם סופר רמז למוחו המשלב של מרדכי נמצא בשם 'מרדכי' שנאופן מופלא הוא בנימטריה - 'רחל לאה' (חת"ס בראשית לב ז).

רבו של החכם מכל אדם

בזכות השכינה ששרתה בחלק בנימין זכו בני שבט בנימין לעוצמה בלתי נתפסת של תורה. אחד מהם שמעי בן גרא, שהגמרא מספרת עליו שהוא היה הרב של האדם החכם מכל אשר על פני האדמה - שלמה המלך. ושלמה פחד ממנו וכל ימיו לא נשא את בת פרעה לאישה.

יצא יצוא ומקלל

עם זאת היה שמעי בן גרא ראש למרדנים במלכות דוד המלך בעת מרד אבשלום ו"בא המלך דוד עד-בחרורים והנה משם איש יוצא ומשפחת בית-שאול ושמו שמעי בן-גרא יצא יצוא ומקלל: ויסקל באבנים את-דוד ואת-כל-עבדי המלך דוד וכל-העם וכל-הגברים מימינו ומשמאלו" (שמואל ב פרק טז).

בצדק אומר "אבישי בן-צרויה אלי-המלך למה יקלל הכלב המת הזה את-אדני המלך אעברה-נא ואת-ראשו". דוד לא מסכים "ושמעי הלך בצלע החר לעמתו הלוח ויקלל ויסקל באבנים לעמתו ועפר בעפר".

סבו הפיסי ואביו הרוחני של מרדכי

כדי להבין את המהלך של דוד כדאי לקרוא את המדרש שאומר כי דוד לא רצה להרוג את שמעי כי הוא הבין שכוח המרדנות שלו חיוני לעם ישראל בימי המן. שמעי הוא סבו הפיסי ואביו הרוחני של מרדכי. "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני" (אסתר פרק ב ה).

"לפי שצפה דוד שעתיד להוליד מרדכי אמר היום לא ימות איש מישראל" (ילקוט שמעוני אסתר תרגום). "וכשקילל שמעי את דוד נסתכל שמרדכי עומד ממנו, וצוה לשלמה בנו, ויאמר לו, כשיפסקו שמעי מלהוליד בנים תהרוג אותו, כדי שיבא נקי לעולם הבא" (ספרי דאגתא על אסתר. אלשיך מלכים א פרק ב).

חכם עדיף מנביא

כשמרד אבשלום נכשל, שמעי מבין שהוא בצרה והוא ראשון הבאים לקבל את דוד ביחד עם אלף אנשים בבנימין "וימהר שמעי בן-גרא בן-הימיני אשר מבחורים וירד עם-איש יהודה לקראת המלך דוד: ואלף איש עמו מבנימין וציבא נער בית שאול וחמשת עשר בגו ועשרים עבדיו אתו וצלחו הירדן לפני המלך".

בצדק מציע אבישי בן צרויה לדוד לא להקשיב לחנופה שלו, כי הוא מורד מסוכן למלכות: "ויען אבישי בן-צרויה ויאמר התחת זאת לא ימות שמעי כי קלל את-משיח ה'". אבל דוד לא מקבל את דבריו כי הוא מחכה שיצא ממנו מרדכי: "ויהי כאשר ירד מלך וילכד בגו צרויה ביה-יהוי-לי היום לשטן היום ימות איש בישאל בי הלא ידעתי כי היום אני-מלך על-ישראל: ויאמר המלך אל-שמעי לא תמות וישבע לו המלך".

ממלכה נכונה עם מות שמעי

דוד ער למרדנות של שמעי, ובעת פטירתו הוא מזהיר את שלמה מפניו (מלכים א ב, ה-א). שלמה שם לב כי שמעי מזלזל בפקודתו "ויוצו המלך את-בניהו בן-יהויאדע ויצא ויפגעו בו וימות והממלכה נכונה ביד-שלמה" (מלכים א ב, לו-מו). אין ספק, שהממלכה לא נכונה ביד שלמה עד מות שמעי, הוא היה מתסיס מאחרי הקלעים.

כל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה

עם זאת שמעי היה חשוב מאוד לשלמה. כי מיד אחרי מותו של שמעי שלמה נופל ומתחתן עם בת פרעה: "ויתחתן שלמה את-פרעה מלך מצרים ויקח את-בת-פרעה וביאה אל-עיר דוד עד פלתו לבנות את-ביתו

ונאת-בית ה' ואת-חומות ירושלם סביב: רק העם מצבקים במקומות ל' לא-נבנה בית ל'שם ה' עד ה'ימים ההם" (מלכים א ג, א-ב).

ובגמרא: "ואמר רבי חייא בר אמי משמה דעלא: לעולם ידור אדם במקום רבו, שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה. והתנא: אל ידור! - לא קשיא: הא דכף לה, הא דלא כף לה" (ברכות ח ע"א). ועוד בגמרא: "בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי" (שבת נו ע"ב). מסתבר שהכוח של שמעי הוא כוח חיוני לעם ישראל, אלא ששלמה לא הצליח להכיל אותו כמו דוד. מי שמצליח להכיל את כוח יהודה ובנימין בתוכו הוא מרדכי היהודי, וכוחו ההכלה הזאת הביא נאולה לעולם. את הסיפור הזה אנחנו רואים גם אצל מפיבושת. כדלקמן.

התורה של מפיבושת, רבו של דוד המלך

בחור טוב ואין איש מבני ישראל טוב ממנו

מפיבושת היה חכם מיוחד במינו שהשפיע על מלכות בית דוד. הוא היה נכדו של שאול המלך שעליו נאמר "בחור טוב ואין איש מביני ישראל טוב ממנו משכמו ומעלה גבה מכל העם" (שמואל א פרק ט ב). הנכד לא נפל רחוק מהסבא, והוא גם בחור טוב, גם משכמו ומעלה גבוה מכל העם, ולכן דוד המלך למד ממנו תורה.

דוד המלך הבין את כוחו הגדול של מפיבושת והזמין אותו להיות מאוכלי שולחנו (שמואל ב פרק ט ו-ז), המשך לחיבור הפלאי שהיה בין דוד ליהונתן אביו. זה לא היה פשוט להזמין לתוך הבית איש מבית שאול, שהיה רודפו בנפש, שהרי דוד לא ידע אל נכון האם הוא הולך אחרי יהונתן או אחרי שאול.

שכל מה שאני עושה, אני נמלך במפיבושת רבי

הגמרא (ברכות ד ע"א) מציינת שמהסיבה הזאת דוד קורא לעצמו חסיד: "כך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, לא חסיד אני? שכל מלכי מן רחם ומערב יושבים אגדות בכבודם, ואני ידי מלכות בדם ובשפיר ובשליא נדי לטהר אשה לבעלה. ולא עוד אלא שכל מה שאני עושה, אני נמלך במפיבושת רבי. ואומר לו, מפיבושת רבי, יפה דנתה? יפה חיבתה? יפה זפתה? יפה טהרתה? יפה טמאתה? ולא בשתי".

שהיה מביש פני דוד בהלכה

נוכחותו של מפיבושת גרמה לא פעם בושה לדוד בפני מלכים ואנשים חשובים, ואעפ"כ הוא לא ויתר עליה "ואדברה בעדתך נגד מלכים ולא אבוש" (תהלים קיט). הוא הבין את ערכה הגדול. "תנא, לא מפיבושת שמו, אלא איש-בשת שמו, ולמה נקרא שמו מפיבושת? שהיה מביש פני דוד בהלכה". וכל אחד שואל את עצמו: וכי אי אפשר ללמד את דוד תורה בלי לבייש אותו?

מלכים פני מפיבושת בהלכה

הגמרא ממשיכה ואומרת שגם הרפה הייתה לדוד ממפיבושת ובזכות זאת זכה לבן ושמו כלאב: "לפיכך זכה דוד ויצא ממנו כלאב. ואמר רבי יוחנן, לא כלאב שמו, אלא דניאל שמו, ולמה נקרא שמו כלאב? שהיה מלכים פני מפיבושת בהלכה, ועליו אמר שלמה בתקמתו, (משלי כג) 'בני, אם חכם לךך ישמח לבי גם אני', ואומר, (שם פו) 'חכם בני ושמח לבי, ואשיבה חרפי דבר'".

דוד למד את החכמה של מפיבושת ובנו לומד גם את התורה וגם את החלקים השליליים. כנגד הבושה והחרפה שהביא מפיבושת לדוד, בא כלאב ומלכים את פני מפיבושת. הרבה כאב נושאים השבטים בליבם אלו על אלו והרבה מאמץ נעשה על ידי דוד כדי לחבר את בני רחל עם בני

מרדכי מבין שתפקידו לחבר את העם. הוא מחבר את כוחות התורה העצומים של בני רחל עם הכוחות של בני לאה באהבה רבה. מתוך החיבור הזה מוגיעים ישראל לקבלת תורה בעוצמה גדולה שלא הייתה מאז מעמד הר סיני

הגבורה המיוחדת של בני רחל

איך זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף?

שבט בנימין הוא שבט עם גבורה נדירה מיוחדת במינה. הגבורה הזאת מתחילה ביוסף, עליו נאמר: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵל לְבֶן שְׁלֹמֹנִי וְאֶלְכָה אֵל מִקְוֵי וְלֹאֲרָצִי" (בראשית ל). מאי שנא כי אתיליד יוסף? אמר לה: ראה יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף, שנאמר: "וַיְהִי בֵּית יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֵשָׂו לְקִשׁ".

מקרינים על כולם

הגמרא מקשה ממלחמה שניהלו דוד ובני שמעון בעמלק וניצחו, ומשיבה הגמרא שגם במלחמות הללו השתתפו בני רחל והקרינו עוצמה על כולם (בבא בתרא כג ע"ב). לפי זה כתב החיד"א (חומת אנך שמואל א טו ג) שלכן אמר משה ליהושע "לך והכיתה את עמלק והחרמתם את כל אשר לו". פתח בלשון יחיד, "והכיתה", וסיים בלשון רבים "והחרמתם". "דכל שיש במלחמה מבני בניה של רחל סגי להויתו נופל אף ביד אחרים שאינם מבני של רחל".

גבורה בצעירי הצאן

הגבורה הזאת מתעצמת יותר בבני בנימין הצעיר מיוסף, כך אמרו חכמינו "א"ר פנחס בשם ר"ש בר נחמן מסורת היא שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רחל הה"ד (ירמיה מט) 'אם לא יסחבום צעירי הצאן' ולמה הוא קורא אותן צעירי הצאן? שהם צעירים שבשבטים" (מדרש רבה בראשית - עג ז). ככל שהצאן צעיר יותר הוא עוצמתי יותר, לכך אמר שמואל לשאול (שמואל א' ט"ו) "הלא אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה" (רש"י תהלים סח כח).

קפיץ שבטו של בנימין וירד לים תחלה

על הכוח העוצמתי המיוחד של השבט הזה אומרת הגמרא: "היה רבי מאיר אומר: כשעמדו ישראל על הים, היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר אני יורד תחלה לים וזה אומר אני יורד תחלה לים, קפיץ שבטו של בנימין וירד לים תחלה, שנאמר: 'שם בנימין צעיר רדם שרי יהודה רגמתם שרי זבלון שרי נפתלי'. אל תקרי רדם אלא רד ים".

הכוח הזה מתסיס את שבט יהודה "היו שרי יהודה רוגמים אותם, שנאמר: שרי יהודה רגמתם" אבל זכות ראשונים היא שלהם "לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אשפזיכון לגבורה, שנאמר: ובין כתפיו שכון" (סוטה לו ע"ב. וראה שם עוד על מעלות השבטים הללו).

מרדכי לא משתחוה להמן – מכוח בנימין

הגבורה המיוחדת הזאת מתגלה במרדכי היהודי שעומד בעוצמה מול המן שמושל על כל העולם ולא קם ולא זע ממונו. וכאשר שאל המן את מרדכי למה הוא לא משתחוה לו כמו יעקב השתחוה, השיב לו מרדכי: אני מבני בניו של בנימין שלא השתחוה לעשו (אסתר רבה ז ח). והוא מקרין את העוצמה הזו על כל העם שנקאלו לעמוד על נפשם ולהרוג את אויביהם ולא פחדו מהעמלקים.

גם אסתר מתקנת את הקלקול שהיה בשאול המלך. שאול חס וחמול על עמלק ועל מיטב הצאן ובכך הוא אפשר לאגג להמשיך את זרעו. אסתר מתקנת את הקלקול של בית אביה ומאבדת את בית אגג עד היסוד גם ביום השני של המלחמה. היא משתמשת בכוח של דוד המלך שהיה משבט יהודה ודרכו הייתה: "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם". היא באמת משלבת את הענווה שהייתה בבית שאול עם העוצמה של בית דוד. לכן זכתה וזכרה נשאר לעולם "וזכרם לא יסוף מזרעם". היא מתקנת בזה את מלכות שאול שנעצרה ולא המשיכה בגלל מעשיו.

לאה. ברוך ה' שאנחנו לא מבינים את כל זה, כי אנחנו כבר בדור שאחרי מרדכי שחיבר את שני הקצוות הללו. אבל חשוב שנבין את המתח הגדול שהיה בימים ההם.

שורש החורבן בנישול מפיבשות מחצי ירושתו

במרד אבשלום מדבר ציבא לשון הרע בפני דוד על מפיבשות, ודוד מקבל את הלשון הרע הזה. ציבא מספר לדוד שמפיבשות מצטרף למרד אבשלום כי הוא נוטר לדוד טינה על כך שהוריד את סבו שאול מהממלכה. אחרי שדוד חוזר למלכותו הוא שואל את מפיבשות "למה לא הלכת עמי מפיבשות? ויאמר אדני המלך: עבדי רמוני" (שמואל ב פרק יט כו-כז). ומפיבשות מסביר שציבא רימה אותו, הוא נכה ולא יכול ללכת בלי עזרה. דוד שומע ונשאר בספק "ויאמר לו המלך למה תדבר עוד דבריך, אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה". מפיבשות נעלב ואומר "קח אחרי אשר בא אדני המלך בשלום אל ביתו" (שמואל ב יט לא).

והדברים המופיעים בגמרא על כך שדוד קיבל את הלשון הרע הזה הם מזעזעים ומסבירים כמה חשוב היה החיבור הזה: "אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שאמר דוד למפיבשת 'אתה וציבא תחלקו את השדה' יצתה בת קול ואמרה לו רחמכם וירכעם ויחלקו את המלוכה. אמר רב יהודה אמר רב אלמלי לא קבל דוד לשון הרע לא נחלקה מלכות בית דוד ולא עבדו ישראל עבודה זרה ולא גלינו מארצנו" (שבת נו ע"ב).

ירבעם בן נבט – תורה אדירה שמתהפכת

תורתו של ירבעם לא היה בה שום דפי

ירבעם בן נבט היה המלך שחילק את הממלכה. גם שם אנו רואים את הגדלות העצומה בתורה משבט יוסף שנפסדת כשהיא מתנתקת משבט יהודה. על התורה הפלאית שלמד ירבעם בן נבט עם אחיה השילוני נאמר בגמרא: "תורתו של ירבעם לא היה בה שום דפי". על הלימוד שלו עם אחיה נאמר "שהדשו דברים שלא שמעה און מעולם". עוד "אמר רב יהודה אמר רב: שכל תלמידי חכמים דומין לפניהם פעשבי השדה, ואיכא דאמר שכל טעמי תורה מגלין להם פשדה" (סנהדרין קב ע"א).

שכל תלמידי חכמים דומין לפנייהם פעשבי השדה

גם כאן קשה לקרוא את הביטוי "שכל תלמידי חכמים דומין לפנייהם פעשבי השדה". ואין ספק כי הביטוי הזה מסביר את הנפילה הנוראה שהייתה לירבעם אחר כך שמגיע לדיוטות הכי תחתונות של עבודה זרה לדורות רבים.

כל העבודה הזרה בדורו מגיעה מתוך ניתוק ירבעם משבט יהודה, אומרים אנשי הדור ההוא "מה לנו חלק בקידון ולא נחלה בן ישי איש לאהליך ישראל עתה ראה ביתך דין" (דברי הימים ב פרק י טז). ובמדרש: אל תקרי "איש לאהליך" אלא "איש לאלהיך" (ילקוט שמעוני שמואל א ח קו). וכך הולכים בני ישראל אחרי העגלים ביד ובבית אל.

מרדכי – קבלת תורה מחודשת

עמלק, שמבין את מעלת הקדושה כשיש חיבור בין השבטים, משתדל להפריד את שבטי ישראל זה מזה, כדי שיפלו לידיו כפרי בשל. מרדכי מבין שתפקידו לחבר את העם. הוא מחבר את כוחות התורה העצומים של בני רחל עם הכוחות של בני יהודה באהבה רבה. מתוך החיבור הזה מגיעים ישראל לקבלת תורה בעוצמה גדולה שלא הייתה מאז מעמד הר סיני. "קמו וקבלו יהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנולדים עליהם" (אסתר ט כז. שבת פח). הכל מתוך רצון ושמחה ואהבת ה' גדולה.

יהושע, שאול ומרדכי נבחרים להכות את עמלק

והביא החיד"א בפתח עיניים (מגילה כ ע"ב) את הפסוק בשירת דבורה שמדבר על הכוח המיוחד של שבטי אפרים ובנימין להילחם בעמלק. "מני אפרים שרשם בעמלק אחריו בנמין בעמלק מני מכיר ירדו מן הקלעים ולמזבולן משקים בשבט ספר" (שופטים ה, יד) לכן בחר משה את יהושע להילחם בעמלק שהוא משבט אפרים. לכן שאול מכה את עמלק שהוא משבט בנימין. ולכן מרדכי הכה את המן.

וילן שם בלילה – סופי תיבות המן

כן הביא החיד"א בפירושו לפסוק (לבו) "וילן שם בלילה" סופי תיבות "המן". המשך לרוחק ובעל הטורים שכתבו כי כשאמר יעקב "הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בני" שיעקב התפלל להצלת עם ישראל מיד המן. ולכן ראשי תיבות "הצילני נא מיד רומות להמן. והוסף החתם סופר כי על זה אומר יעקב "וְרוּחַ תְּשִׁימוּ בֵּין עֶדְרָ וּבֵין עֶדְרָ" ש"עדר" גימטריה "מרדכי" וגם "רחל לאה". כי בימיו התקיים "רווח והצלה ליהודים ממקום אחר". ונרמז גם בסופי תיבות "כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי" (כחטו) שבמרדכי התקיימה ההבטחה.

בנימין - בן אוני וצערי

גבורה פלאית שיוודת לעמקי תחתיות

כשהכוחות הפלאיים של שבט בנימין לא מחוברים ליהודה ולשאר השבטים הם עלולים להגיע לשאול תחתיה. ממש כמו שקרה לאחים שמכרו את יוסף, כך קורה לבנימין שמתנתק מהאחים. על הנפילות הללו התנבאה אמו וקראה לו בן אוני - בן צערי וכאבי. הדוגמה הכואבת ביותר היא בסיפור פילגש בגבעה שבה אונסים בני בנימין את הפילגש, וכשבאים בני ישראל לדרוש את הסגרת הרוצחים מסרבים בני הגבעה.

בני בנימין יוצאים למלחמה בתנאים לא שווים כלל וכלל. שבט בנימין מונה "עשרים וְשֵׁשׁ אֶלֶף אִישׁ שֶׁלֶף חָרָב לְבַד מִיְשָׁבֵי הַגְּבֻעָה הַתְּפֹקֶדֶי שְׁבַע מְאוֹת אִישׁ בְּחָרָה". ושאר השבטים מונים למעלה מפי 15 מהם "אֶרְבַּע מְאוֹת אֶלֶף אִישׁ שֶׁלֶף חָרָב כְּלֵי־אֵשׁ מִלְחָמָה" (שופטים פרק כ). עם זאת יש בשבט בנימין גבורה מופלאה לנצח, גם כי יש בהם "שְׁבַע מְאוֹת אִישׁ בְּחָרָה אֶסָר יְדֵי־מִיָּנֹה כְּלֵי־אֵשׁ קָלַע בְּאֶבֶן אֶל־הַשֶּׁעָרָה וְלֹא יִחָטָא" (שופטים כ, טז).

איש ממונו לא יתן בתו לבנימין לאשה

בשני הקרבות הראשונים מביסים בני בנימין את השבטים האחרים ומכים בהם ארבעים אלף איש ביומיים. רק ביום השלישי מנצחים השבטים את בני בנימין, ובכעסם הגדול על המרדנות של שבט בנימין כמעט מחסלים את כל השבט, מלבד שש מאות איש שמתבצרים בסלע הרימון. בחמתם ובכעסם הרב הם נשבעים לא לתת ל-600 הללו את בנותיהם לנשים, "וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בְּמִצְפָּה לֵאמֹר אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִתֵּן בְּתוֹ לְבָנִימִן לְאִשָּׁה". הכול כדי שהשבט המרדן הזה יכלה מישראל.

למה היתה זאת בישראל להפקד היום מישראל שבט אחד

כשיוודת הכעס הם מבינים את גודל הטעות שהייתה להם בכוונה למחות את השבט הזה, וכיוון שהם כבר נשבעו הם מחפשים פתרון. הם בוכים לפני ה' "וְאִמְרוּ לְמֹה ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֲיִתָּה זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל לְהַפְקֵד הַיּוֹם מִיִּשְׂרָאֵל שְׁבַט אֶחָד" (שופטים כא). הם מוצאים נשים ל-400 מתוך ה-600 המתבצרים בסלע רימון, ואחר כך מוצאים פתרון ל-200 הנותרים שיחטפו נשים משבטים אחרים.

לא היה יום טוב לישראל כשהותר שבט בנימין לבוא בקהל

על גודל החשיבות של חיבור שבט בנימין חזרה לכלל ישראל נאמר במשנה: "אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים", ואחד ההסברים הוא: "אמר רב יוסף, אמר רב נחמן, יום שהתקשר שבט בנימין לבא בקהל, שנאמר, (שופטים כא) 'וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בְּמִצְפָּה לֵאמֹר, אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִתֵּן בְּתוֹ לְבָנִימִן לְאִשָּׁה', מאי דרוש? אמר רב, 'מְמוֹנֵי, וְלֹא מְבָנִינֵי' (תענית ל ע"ב).

סיפורים על הרב זצ"ל

כוחו של מלך המשיח

מדברי הרב זצ"ל: הפסוק "וְיָרֵם מִיָּגֵג מְלָכּוֹ" נאמר אומנם על מלך המשיח, אבל מרדכי היהודי משתמש באותו כוח, כי גם הוא, כמו מלך המשיח, משמש הכנה לבניין בית המקדש. גם מרדכי וגם מלך המשיח למדו ממושה רבנו, שהתחנך בבית פרעה. אלוקים שם את משה בבית פרעה כדי שישגדל כמו מנהיג. בבית פרעה הוא לומד מלוכה. שם הוא לומד כיצד מנהיגים מדינה בתוקף ובחכמה. בלימוד הזה הוא משתמש כדי להוציא את ישראל ממצרים ולהנהיג אותם ביד חזקה. "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל". המלכות היא אותה מלכות, "את זה לעמות זה עשה האלקים". ההבדל הוא במטרה.

משה הוא "עוֹ פְּנֵמוֹ וְקָל פְּנֵשֶׁר רֵץ פְּצִי וְגִבּוֹר פְּאָרֵי לְעִשׂוֹת רְצוֹן אֶבְיָד שְׁבִשְׁמִי". מוסר את עצמו לגמרי למען ה', למען עם ישראל. לעומת פרעה, שהכול הוא לצרכו האישי. על כגון זה נאמר שהמשיח הוא המשך רוחו של משה רבנו עליו השלום. ויהי רצון שיתגלה במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

שבט שמולך את החזרה למצרים

את המרדנות של שבט בנימין אנו פוגשים לפני כן בשנת הארבעים ליציאת מצרים. במיתת אהרן נעלם האיש שידע לחבר את השבטים, ושבט בנימין מולך את העם חזרה למצרים (ירושלמי יומא א, רשי' במדבר כו ג). "מכיון שמת אהרן נסתלקו ענני הכבוד ובקשו הכנענים להתגררות בס. הדא הוא דכתיב (במדבר כא א) 'וישמע הכנעני מלך ערד וישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל' מהו דרך האתרים כי מת התייר הגדול שהיה תר להם את הדרך. ובאו ונתגרו בהם ובקשו ישראל לחזור למצרים ונסעו לאחוריהן שמונה מסעות".

רץ אחריו שבטו של לוי והרג ממנו שבע משפחות. חמש משפחות מבנימין (חצי מהשבט!). משפחת אוהד משבט שמעון ומשפחת אצבון משבט גד. ועל זה כתב רש"י "כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו שקראתו בן אוני - בן אניותי, ובפלאש בגבעה נתקיימה מלה" (במדבר כו כד). גם משבט לוי נהרגו ארבע משפחות (דברי הימים א כו כג). אימתי חזרו המשפחות למספרם? בימי דוד הדא הוא דכתיב (תהלים עב ז) "פרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח".

ויהי רצון שנוכה בפורים הזה להרבות אהבה ואחוה בינינו, מתוך ההבנה שהאחדות הזאת היא המפתח להביא את כל הכוחות הגנוזים בעם ישראל מהכוח אל הפועל, ולהביא ברכה גדולה לעם ישראל ולעולם כולו. אמן.

תשובה כהלכה

איכוריס ואל ניין. מה עלי לעשות בפורים, אם אני לא אוהב הרבה יין? לשמוח בלי יין. כך שמע מהגמרא כי רבי יהודה לא היה שותה יין בפורים, והיה שמח ביותר. כן יש פסוקים שמלמדים כי זכירה של חסדי ה' יכולה לעשות את האדם שמח מאוד יותר מיין. "זכור - כין לבנון" וכן "זכורה דודך (יותר טוב) מיין". בקיצור, העיקר הוא לשמוח באהבת ה' אותנו ולא ביון דווקא.

לך Se פאה. האם אישה יכולה לשים פאה לא אמיתית בפורים במקום כסוי הראש הרגיל שלה? אפשר לשים פאה של פורים, שהיא נראית בשביל השמחה שבפורים.

קיס לאינוס. האם הנביא יכול לנבט סתמת לאינוס באפליקציה? אפשר להעביר כסף למתנות עניים באפליקציה. אך כדאי לתת מספר ימים לפני פורים, והנביא יחלק את הכסף בו ביום. יש צורך שיעל לגבאי הצדקה בזמן שהוא יכול להוציא את הכסף, לפדות אותו לכסף מזומן ולהעביר לעניים בפורים עצמו, ובזוהי כדאי שישפיק להעביר בפורים בבוקר, שיוכלו להשתמש בו.

אליהו Se נאלה. עם ישראל שמח מנס פורים, אבל בסוף יש פה צדקת שכי להציל אותנו הייתה צריכה לעשות את כל המעבר עד אחשווש, ובטוח לא הייתה אוירה יהודית בלשון המעטה, ועוד היא הייתה עם גוי. איך הגיוני שהקב"ה יביא את אסתר לעבור את כל זה בזמן שהיא מצילה את עם ישראל? אנחנו מודים לה' על חיים וימים גם אם היה בהם סבל. בסופו של דבר הייתה הצלה ועליה אנחנו מודים. כך היה בחמנה, גם שם נהרגו הרבה יהודים בקרבות עם היוונים. וכן גם בפורים. ובאמת כשאדם מוכן להקריב את חייו למען עם ישראל, זה לא סבל במשמעות הרגילה כמו שהיא נראית מהקונון שלנו. הסובלים והאים את האור הגדול שנמצא אפילו בזמנים קשים, ובזכותם אנו זוכים לגאולה.

נלסן צנו"ס. האם אפשר לשלוח מלחח מנות שיש בו מתקנים עם כשרות בדף איגוד רבנים? אבי מורי הרב זצוק"ל סאוד המליץ על מוצרים תוצרת הארץ, בפרט במשלחי מנות. יש בהם גם פונסה ליהודים וגם להוסיף קדושת ארץ ישראל במצווה. אם בכל זאת רוצים, אפשר לתת מלחח מנות אם אין אבקת חלב עכו"ם. כשרות איגוד רבנים נחשב כשרות טובה.